

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 117158 19 Rev
Banjaluka, 05.02.2020. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca A.P. d.o.o. A., ..., A., koga zastupa punomoćnik M.B., advokat iz B.L., protiv tuženog S. a.d. B. L., ul. ..., B. L., koga zastupa punomoćnik V.S., advokat iz B., odlučujući o reviziji tužioca, izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 117158 19 Pž od 29.05.2019. godine, na sjednici održanoj dana 05.02.2020. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obje nižestepene presude se preinačavaju tako što se obavezuje tuženi da tužiocu isplati iznos od 200.000,00 EUR, što iznosi 391.166,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 27.11.2015. godine pa do isplate.

Obavezuje se tuženi da tužiocu na ime troškova cijelog postupka plati iznos od 34.435,00 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 117158 15 Ps od 07.12.2018. godine odbijen je tužbeni zahtjev kojim je tužilac A.P. d.o.o. A. tražio da se obaveže tuženi S. a.d. B. L., da mu isplati iznos od 200.000,00 EUR, što iznosi 391.166,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 27.11.2015. godine pa do isplate, kao i zahtjev za naknadu troškova postupka.

Obavezan je tužilac da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 17.284,75 KM, a sve u roku od 30 dana, po pravosnažnosti presude, pod prijetnjom izvršenja.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 117158 19 Pž od 29.5.2019. godine žalba tužioca je odbijena i potvrđena presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 117158 15 Ps od 07.12.2018. godine.

Odbijen je zahtjev tuženog za troškove sastava odgovora na žalbu u iznosu od 2.925,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je tužbeni zahtjev tužioca da mu tuženi isplati iznos od 200.000,00 Eura što iznosi 391.166,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 27.11.2015. godine i troškovima parničnog postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je tuženi za obaveze svog komitenta D. d.o.o. B.L. izdao u korist tužioca kao korisnika garancije jednu bankarsku garanciju na prvi poziv broj ..., s rokom važenja od 01.01.2015. do 31.12.2015. godine do iznosa od 200.000,00 Eura; da je tužilac dana 29.09.2015. godine izvršio aktiviranje garancije upućivanjem zahtjeva tuženom da se po istoj izvrši uplata iznosa od 200.000,00 Eura i da je tuženi putem Swift poruka dostavio tužiocu posredstvom Raiffaisen bank a.d. Beograd obavještenje da je uplate po navedenoj garanciji izvršio 08.10.2015. godine u iznosu od 24.669,82 Eura, 09.10.2015. godine u iznosu od 23.020,94 Eura i 13.10.2015. godine u iznosu od 152.309,24 Eura i obavijestio tužioca da su obaveze po garanciji izmirene i garancija isknjižena iz njegove evidencije; da je tužilac 27.11.2015., te 01.12.2015. i 09.12.2015. godine podnio zahtjev za plaćanje iznosa od 200.000,00 Eura po osnovu garancije, radi izmirenja obaveza po fakturi broj ... od 17.11.2015. godine, koji je tuženi odbio da plati pozivajući se da je obaveza po garanciji već ispunjena do iznosa na koji je garancija izdata; da iz nalaza vještaka ekonomske struke proizlazi da banka (tuženi) 08.10.2015., 9.10.2015. i 13.10.2015. godine nije izvršio plaćanje po garanciji, već je plaćanje po osnovu garancije u iznosu od 200.000,00 EUR izvršilo privredno društvo D. d.o.o. B.L., sa čijeg računa (D. d.o.o. B.L.) je prenos novčanih sredstava izvršen dobrovoljno, a da je banka putem Swift poruka dostavila obavijest tužiocu da izvršava obavezu iz garancije.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da se predmetna garancija na prvi poziv odnosila na garanciju da će D. d.o.o. izvršiti plaćanje obaveza po osnovu isporučene robe i ambalaže, ali da je tužiocu kao korisniku garancije na prvi poziv izvršeno plaćanje obaveze po garanciji, jer je nakon aktiviranja bankarske garancije 29.09.2015. godine, prilikom svake uplate koja je izvršena sa računa D. d.o.o. na račun tužioca, navedena svrha uplate - „uplata po garanciji“, tako da je tužilac primio ispunjenje obaveze od trećeg lica (D. d.o.o. B.L.) koje je imalo pravni interes da se ta obaveza izmiri, pa je plaćanjem iznosa od 200.000,00 Eura obaveza po garanciji ispunjena do iznosa na koji je garancija izdata i tuženi više nije bio garant za obaveze D. d.o.o. prema tužiocu.

Slijedom toga, prvostepeni sud zaključuje da su neosnovani zahtjevi tužioca za plaćanje po garanciji podneseni 27.11.2015., 01.12.2015. i 09.12.2015. godine, radi izmirenja obaveza po fakturi broj ... od 17.11.2015. godine, jer je garancija već bila iskorištena i obaveza po njoj ispunjena, te je odbio tužbeni zahtjev pozivom na odredbe člana 34. Jednoobraznih pravila Međunarodne trgovinske komore za garancije na prvi poziv (dalje: Pravila), člana 1083, 1087. i člana 296. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, u daljem tekstu ZOO).

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda, te je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), potvrdio.

Obrazložio je da je pravilno odbijen tužbeni zahtjev tužioca, jer je prenos novčanih sredstava sa računa D. d.o.o. B.L. na račun tužioca dana 08.10.2015. godine, 09.10.2015. godine i 13.10.2015. godine izvršen dobrovoljno, da su te uplate izvršene sa naznakom da se vrši uplata po garanciji broj ... i da je tuženi obavijestio tužioca da je obaveza po garanciji izmirena, te isknjižio garanciju iz svoje evidencije, te da prihvata zaključak prvostepenog suda da se u konkretnom slučaju radi o bankarskoj garanciji na prvi poziv iz odredbe člana 1087. ZOO prema kome, kao i prema Pravilima nije zabranjeno da obaveze po garanciji u korist davaoca garancije ne može ispuniti treće lice, sve kod činjenice da je prilikom plaćanja određena svrha plaćanja po navedenoj garanciji.

Po mišljenju drugostepenog suda odredba člana 269. ZOO (da obavezu može ispuniti ne samo dužnik nego i treće lice i da je povjerilac dužan primiti ispunjenje od svakog lica koje ima neki pravni interes da obaveza bude ispunjena, čak i kada se dužnik protivi tom ispunjenju), obavezu iz bankarske garancije moglo je ispuniti treće lice, pa i dužnik iz osnovnog posla D.d.o.o. B.L., tako da tužilac kao korisnik garancije koji je primio ispunjenje obaveze učinjene od strane D. d.o.o. B.L. koja ima pravni interes da se obaveza izmiri, isplatom iznosa od 200.000,00 EUR nije više mogao tražiti od tuženog isplatu po garanciji jer tuženi nije više bio garant obaveze prema tužiocu.

Konačno, drugostepeni sud nalazi da u bankarskoj garanciji kao ni u osnovnom ugovoru između tužioca i D. d.o.o. B.L. nije izričito isključena mogućnost da obavezu po garanciji mora da izvrši isključivo tužena banka, jer u slučaju da je D. d.o.o. B.L. plaćanje sa svog računa izvršilo po osnovu kupoprodajnog ugovora, tj. osnovnog pravnog posla, samo u tom slučaju tuženi bi bio u obavezi da postupi po bankarskoj garanciji na prvi poziv, ali kako je u konkretnom slučaju tačno navedena svrha plaćanja – plaćanje po garanciji, i to u iznosu za koji je garancija izdata, tuženi ne može izmirivati ponovo obavezu plaćanjem bankarske garancije koja obaveza je već ispunjena od strane D. d.o.o. B.L. za tuženog.

Odluke nižestepениh sudova nisu pravilne.

Nije sporno da je tuženi na zahtjev principala D. d.o.o. B.L. (koji je kupac tužioca po osnovu kupoprodajnog ugovora od 24.11.2014. godine, kojim se članom 2. Aneksa na kupoprodajni ugovor D. d.o.o. B.L. obavezao da dostavi tužiocu bezuslovnu bankarsku garanciju plativu na prvi poziv kao obezbjeđenje ispunjenja ugovornih obaveza) izdao bankarsku garanciju broj ... na prvi poziv kojom korisniku garancije A.P. d.o.o. A. (tužiocu) neopozivo garantuje da će platiti iznos koji ne prelazi ukupan iznos od 200.000,00 EUR, po prijemu prvog poziva tužioca u pisanoj formi ili pisane izjave, ali ne ranije od proteka roka od 40 dana od datuma isporuke robe i ambalaže. U garanciji je dalje navedeno da zahtjev za plaćanje po garanciji treba da prati fotokopija neplaćene fakture i fotokopija CMR, da poziv za plaćanje po ovoj garanciji mora biti upućen putem poslovne banke korisnika garancije, koja će putem SWIFT-a potvrditi potpise ovlaštenih osoba, a banka davalac garancije mora poziv na plaćanje primiti unutar roka valjanosti, a najkasnije do 16 sati zadnjeg dana valjanosti garancije u radnom danu S. a.d. B. L., da se za svaki plaćeni iznos po ovoj garanciji umanjuje iznos garantovane obaveze, te da garancija stupa na snagu 01.01.2015. godine i važi do 31.12.2015. godine.

Tužilac je dana 27.11.2015. godine podnio zahtjev tuženom za plaćanje iznosa od 200.000,00 EUR po bankarskoj garanciji, te i 01.12.2015. i 09.12.2015. godine, što je tuženi odbio navodeći da je svoje obaveze po garanciji izvršio uplatama (08.10.2015., 09.10.2015. i 13.10.2015. godine), te obavijestio tužioca da su obaveze po garanciji izmirene i da je garancija isknjižena iz njegove evidencije.

Pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da je između parničnih stranaka zasnovan pravni odnos po osnovu bankarske garancije na prvi poziv u smislu odredbe člana 1087. ZOO, koja propisuje da, ukoliko bankarska garancija sadrži klauzulu „bez prigovora“, „na prvi poziv“ ili riječi koje imaju isto značenje, banka ne može isticati prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može isticati prema korisniku po obezbijedenoj obavezi (stav 1.). Nalogodavac je dužan platiti banci svaki iznos koji je banka platila po osnovu garancije izdate sa klauzulom iz prethodnog stava (stav 2.). Korisnik garancije duguje nalogodavcu iznos primljen po osnovu garancije na koji inače ne bi imao pravo zbog opravdanih prigovora nalogodavca (stav 3.).

U konkretnom slučaju bankarskom garancijom banka (tuženi) se obavezala da će u svoje ime, a za račun nalogodavca (D. d.o.o.) platiti određenu naknadu (do 200.000,00 Eura) povjeriocu nalogodavca (tužiocu) po prijemu prvog poziva u pisanoj formi ili pisane izjave, ukoliko istu ne izvrši D. d.o.o. u roku od 40 dana od isporuke robe ili ambalaže. Na navedeni način banka je garantovala i za obaveze po osnovu preuzete ambalaže iako je u Aneksu I na kupoprodajni ugovor koji je zaključen između D. i tužioca to bilo regulisano drugačije.

Na navedeni način zasnovan je obligaciono pravni odnos između banke kao davaoca garancije i korisnika garancije s druge strane pod uslovima iz garancije.

U ovoj parnici sporno je da li je isplatama tužiocu (08.10.2015., 09.10.2015. i 13.10.2015. godine), koje je izvršio D. d.o.o. B.L., prestala obaveza iz garancije, odnosno da li obavezu iz garancije može izvršiti treće lice pa i dužnik iz osnovnog posla, te da li se može smatrati da je tuženi na taj način izvršio svoju obavezu iz bankarske garancije.

Kada je nastala obaveza iz jedne obligacije, njen cilj je da se realizuje, odnosno da dođe do njenog ispunjenja. Ispunjenje obaveze iz obligacije je redovan način prestanka obaveze (član 295. ZOO). Ono se vrši izvršenjem radnje koje predstavlja konkretizaciju obaveze kojom se prava i obaveze realizuju, odnosno izvršenje od strane dužnika one radnje koju je bio obavezan da izvrši u realizaciji prava povjerioca koje mu iz obligacije pripada.

Dužnik je dužan ispuniti obavezu savjesno, u svemu kako ona glasi (član 262. stav 1. ZOO). Slijedom toga, samo ono ispunjenje obaveze koje je u skladu sa njenim sadržajem i zakonom dovodi do njenog prestanka, kada prestaje i pravo koje odgovara toj obavezi, jer su obaveza i pravo iz obligacije uslovljeni i ne mogu se odvojiti jedno od drugog. Ispunjenje se sastoji u izvršenju onoga što čini sadržinu obaveze (član 307. ZOO), jer sadržina obaveze predstavlja predmet obligacije i samo takvo uredno ispunjenje vodi prestanku obaveze u smislu člana 295. ZOO, jer dužnik ne može samovlasno vršiti zamjenu radnje ispunjenja obaveze nekom drugom radnjom.

Bankarskom garancijom obavezuje se banka da će izmiriti obavezu u svoje ime, kao svoju obavezu, ako budu ispunjeni uslovi navedeni u garanciji (član 1083. ZOO), što znači da obavezu iz bankarske garancije banka može izvršiti samo iz svojih sredstava.

Kako u konkretnom slučaju tuženi radnju izvršenja obaveze po garanciji nije izvršio iz svojih sredstava, to se takav način ispunjenja ne može smatrati ispunjenjem obaveze plaćanja po garanciji, jer je tuženi praktično samo izvršio transakciju plaćanjem određenog iznosa sa računa komitenta banke D. d.o.o. B.L. na račun tužioca.

Slijedom toga, revizijom se osnovano ukazuje na pogrešnu primjenu odredbe člana 296. ZOO i na pogrešan zaključak nižestepenih sudova da je isplatama (08.10.2015., 09.10.2015. i 13.10.2015. godine) bankarska garancija iskorištena 13.10.2015. godine i da je obaveza iz garancije na taj način prestala.

Stoga su zahtjevi tužioca za plaćanje po garanciji od 27.11.2015, 01.12.2015. i 09.12.2015. godine, podneseni u vrijeme njenog važenja, radi izmirenja obaveza po Fakturi br. ... od 17.11.2015. godine, osnovani, jer obaveza iz garancije nije bila ispunjena.

Tuženi je bankarskom garancijom garantovao da će platiti određenu naknadu (do 200.000,00 Eura) povjeriocu nalogodavca (tužiocu) po prijemu prvog poziva u pisanoj formi ili pisane izjave, ukoliko istu ne izvrši D. d.o.o.u roku od 40 dana od isporuke robe ili ambalaže. Pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da je na navedeni način banka garantovala i za obaveze po osnovu preuzete ambalaže, bez obzira što je u Aneksu I na kupoprodajni ugovor koji je zaključen između D. i tužioca to pitanje bilo regulisano drugačije.

Međutim, pogrešan je zaključak nižestepenih sudova da tužilac nije ni dokazao da su bili ispunjeni uslovi iz garancije po fakturi broj broj ... od 17.11.2015. godine, odnosno da tužilac nije dokazao da je protekao rok od 40 dana od dana isporuke ambalaže.

Faktura br. ... od 17.11.2015. godine odnosila se na nevraćenu ambalažu koja je po osnovnom ugovoru vlasništvo tužioca. Kako je robu – proizvode tužilac isporučivao kupcu D. d.o.o. B.L. u ambalaži, a kupac bio obavezan vratiti ambalažu ili nadoknaditi njenu vrijednost tužiocu, te kasnije obavijestio tužioca da raskida osnovni ugovor, između ostalog i zbog toga što mu je tužilac od septembra 2015. godine uskratio isporuku robe, jasno je da je ta ambalaža zajedno sa robom isporučena D. d.o.o. B.L. u ranijem periodu prije septembra 2015. godine, pa je u vrijeme kada je tužilac uputio zahtjeve tuženom za plaćanje po garanciji (27.11.2015, 01.12.2015. i 09.12.2015. godine) već bio protekao rok od 40 dana od dana isporuke robe i ambalaže.

Kako po bankarskoj garanciji na prvi poziv banka ne može korisniku garancije isticati prigovore iz osnovnog posla, to prigovori koje je D. d.o.o. uputio tužiocu u obavijesti o raskidu ugovora od 23.11.2015. godine – da je vratio svu ambalažu po osnovu isporučene robe u 2015. godini i izmirio sve obaveze prema tužiocu, te da je u posjedu određene količine ambalaže po osnovu poslovnog odnosa sa tužiocem iz prethodnih godina, nisu prigovori koje banka može isticati korisniku garancije, već se tiču odnosa nalogodavca (D. d.o.o.) i banke, kao i odnosa tužioca kao prodavca i kupca D. d.o.o. iz osnovnog posla, što nije predmet ove parnice.

Iz navedenih razloga valjalo je preinačiti nižestepene presude i usvojiti tužbeni zahtjev tužioca za isplatu iznosa od 200.000,00 EUR, što u protivvrijednosti valute KM iznosi 391.166,00 KM, na koji iznos tužiocu shodno odredbi člana 277. ZOO pripada pravo na zakonsku zateznu kamatu od 27.11.2015. godine, kao momenta kada ga je tužilac pozvao da ispuni obavezu po garanciji, pa do isplate.

Slijedom navedenog odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP.

Kako su odluke nižestepeni sudova preinačene, to je ovaj sud odlučio o troškovima cijelog postupka na osnovu odredbe člana 397. stav 2. ZPP, a u vezi sa članom 386. stav 1. i članom 387. ZPP. Obavezan je tuženi da tužiocu, koji je uspio sa revizijom, naknadi na ime troškova cijelog postupka iznos od 34.435,00 KM, od čega na ime prvostepenog postupka iznos od 15.292,50 KM (prema zahtjevu tužioca - na ime sastava tužbe 1.868,00 KM, pristupa na 3 održana ročišta po 1.868,00 KM što iznosi 5.604,00 KM, na jedno ročište odgode 934,00 KM, satnice 300,00 KM, troškova vještačenja 400,00 KM, paušala 2.276,50 KM, takse na presudu 3.910,00 KM), na ime troškova žalbenog postupka iznos od 7.820,00 KM (koji se odnose na taksu na žalbu), te na ime troškova revizionog postupka iznos od 11.322,50 KM (za sastav revizije iznos od 3.502,50 KM, uvećano za taksu na reviziju 7.820,00 KM), sve shodno tarifnim brojevima 2. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni glasnik RS" broj 68/05).

Tužiocu nisu dosuđeni troškovi sastava žalbe na rješenje o sudskoj mjeri obezbjeđenja u iznosu od 1.868,00 KM, od koje je odustao, kao ni troškovi sastava žalbe protiv prvostepene presude, jer u žalbi ovi troškovi nisu posebno potraživani niti opredjeljeni.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otppravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić